प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की सविता आप्पासाहेब पाटील यांनी शिवाजी विद्यापीठाच्या एम्. फिल. पदवीसाठी सादर केलेला व कोल्हापूर महानगरपालिकेतील स्त्री-पुरूष सदस्यांचा तौलनिक अभ्यास हा प्रबंध माझ्या मार्गदर्शनाखाली पूर्ण केला आहे. प्रबंध लेखनात ज्या संदर्भ ग्रंथांचा आधार घेण्यात आला आहे. त्याचा आवश्यक तेथे यथोचित निर्देश केला आहे.

सविता आप्पासाहेब पाटील यांनी हा प्रबंध स्वतंत्ररित्या लिहिला असून तो इतर कोणत्याही विद्यापीठातील कोणत्याही अन्य पदवीसाठी सादर केलेला नाही. सदर प्रबंध शिवाजी विद्यापीठाच्या एम. फिल. पदवीसाठी सादर करण्यास माझी अनुमती आहे.

ठिकाण :- कोल्हापूर

दिनांक :- ३१/०७/२००८

डॉ. मेधा नानिवडेकर

मार्गदर्शक

<u>प्रतिज्ञापत्र</u>

एम. फिल. पदवीसाठी सादर केलेल्या या संशोधन अहवालामध्ये संशोधनकार्य मी स्वतः केलेले आहे. हे संशोधनकार्य इतरत्र कोणत्याही पदवीसाठी सादर केलेले नाही. याची मी हमी देते. संशोधनासाठी वापरण्यात आलेल्या संदर्भाचा निर्देश या अहवालात केलेला आहे.

कोल्हापूर

दिनांक ३१/०७/२००८

संशोधन छात्र

सविता आप्पासाहेब पाटील

राज्यशास्त्र विभाग,

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

ऋण निर्देश

प्रस्तुत लघुशोध प्रबंध सादर करताना अतिशय आनंद होत आहे. संशोधनासाठी मार्गदर्शक डॉ. मेधा नानिवडेकर यांनी वेळोवेळी मार्गदर्शन केले, तसेच प्रोत्साहान दिले. त्याबद्दल मी त्यांची शतशः ऋणी आहे. तसेच राज्यशास्त्र विभागप्रमुख प्रा. डॉ. चौसाळकर, प्रा. तारोडीसर, डॉ. भारती पाटील, डॉ. वासंती रासम यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले. त्याबद्दल मी सर्वाची ऋणी आहे.

याशिवाय लघुशोध प्रबंधाच्या पूर्ततेसाठी स्त्री - अभ्यास केंद्र, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर येथील कर्मचारी. राधिका, मयुरा योगेश, योगिता, यशवंती, मनीषा तसेच कोल्हापूर महानगरपालिकेमधील मुलाखत देणाऱ्या सर्व नगरसेवक व नगरसेविका व जनसंपर्क अधिकारी उमेश रणदिवे, यांनी ही मोलाची मदत केली. त्याचबरोबर माझे पती श्री. शशिकांत चव्हाण ज्यांच्या मदतीशिवाय हा प्रबंध पूर्णच होऊ शकत नव्हता कारण त्यांनी घरातील सर्व जबाबदाऱ्या सांभाळून मला अभ्यासात मदत केली तसेच त्यांचे मित्र श्री. दराडे सर, श्री. भंडारे सर, श्री. संदीप शिंदे सर, श्री. गडकरी सर, माझा भाऊ कूलदिप, बहिणी स्वाती व वैशाली चव्हाण, यांनीही मला वेळोवेळी मदत करुन प्रोत्साहान दिले याबद्दल मी सर्वांची ऋणी आहे.

सदर शोधनिबंध टंकलेखनाचे काम श्री. संदीप शिंदे सर, स्वप्निल कांबळे, दिग्विजय कुंभार यांनी अत्यंत सुबक व चांगले केले आहे. त्याबद्दल मी त्यांची आभारी आहे.

दिनांक ३१/०७/२००८

सविता आप्पासाहेब पाटील
राज्यशास्त्र विभाग,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

अनुक्रमणिका

		पान नं.
	कोष्टके	I - III
प्रकरण पहिले	प्रस्तावना	१
प्रकरण दुसरे	संशोधन साहित्याचा आढावा	१९
प्रकरण तिसरे	संशोधन पद्धती	३३
प्रकरण चौथे	माहितीचे सादरीकरण आणि विश्लेषण	३९
प्रकरण पाचवे	निष्कर्ष व शिफारशी	१२१
संदर्भसूची		१२८
परिशिष्ट १	नगरसेवक व नगरसेविकांची यादी	१३२
परिशिष्ट २	प्रश्नावली	१३५

कोष्टकांची नांवे

१. वयानुसार कोष्टक

२.जातीनुसार कोष्टक

३.शिक्षणविष्यक कोष्टक

४.व्यवसायानुसार कोष्टक

५. राजकारणातील अनुभव विषयक कोष्टक

६. विकास काम ासाठी मिळणारा निधी पुरेसा आहे की नाही या बाबतचे कोष्टक

७. राजकारणातील प्रवेश कसा झाला या बाबतचे कोष्टक

८.राजकारणातील प्रवेशाआधीचा सामाजिक कामाचा अनुभव या बाबतचे कोष्टक

९. राजकारणातील प्रवेशाआधीची दिनचर्या व नंतरची दिनचर्या या बाबतचे कोष्टक

१०. राजकीय सहभागासाठी शैक्षणिक पात्रतेची गरज या बाबतचे कोष्टक

११. मतदारसंघातील स्त्रियांसाठी केलेल्या कार्याबाबतचे कोष्टक

१२. महानगरालिका निवडणूक लढवण्याचे कारण याबाबतचे कोष्टक

१३. निवडणूक लढविण्याची कौंटूबिक परंपरा या बाबतचे कोष्टक

१४. सध्या आपल्या घरातील राजकारणात सक्रिय व्यक्ती

१५. पक्षाचे तिकीट मिळविण्यासाठी कोणी प्रयत्न केले?

१६. स्थायी समिती

१७ परिवहन समिती

१८.महिला व बालकल्याण समिती

१९. प्राथमिक शिक्षण मंडळ

२०.महानगरपालिकेतील महत्त्वाच्या समितीमध्ये स्त्री-पुरुषांचा सहभाग२००५-२००६

२१. महानगरपालिकेतील महत्त्वाच्या समितीमध्ये स्त्री-पुरुषांचा सहभाग २००६-२००७

२२. महानगरपालिकेतील महत्त्वाच्या समितीमध्ये स्त्री-पुरुषांचा सहभाग २००७-२००८

२३. नगरसेविका म्हणून करावयाची कामे व एका गृहिणीची कामे हा समतोल तुम्ही कसा सांभाळता ?

२४. आजपर्यंत अनुभवावरुन स्त्री सदस्यांची कामे त्यांचे पुरुष नातलगच सांभाळतात याबाबत आपले मत काय ?

२५. राखीव मतदार संघ मिळाला नसता तार निवडणूक लढविली असती का ?

२६. पुढे राखीव मतदारसंघ रद्द झाला तरी या मतदारसंघातून ओपन मधून निवडणूक लढविणार आहात का ?

२७. निवडणूक लढविण्याची इच्छा होती. पण अजून संधी मिळाली नव्हती. मतदारसंघ राखीव पडल्यामुळे ती संधी मिळाली असे वाटते का ?

२८. सर्वसाधारणपणे घरामध्ये, समाजामध्ये, राजकारणात अथवा इतर क्षेत्रामध्येही पुरुषांच्या मानाने स्त्रियांना कमी लेखले जाते.

२९. सर्वसाधारणपणे चूल व मूल इथेपर्यंतच स्त्रियांचे कार्यक्षेत्र मर्यादित असावे

३०. राजकारणात सक्रिय असलेल्या स्त्रीचे आपल्या संसाराकडे किंवा मुलांकडे दुर्लक्ष होते.

३१. आज सर्वच क्षेत्रात स्त्रिया आघाडीवर असल्यामुळे त्यासाठी वेगळे प्रयत्न करण्याची गरज नाही.

३२. राजकीय पक्षांमध्ये सर्वसाधारण महिला पक्ष कार्यकर्त्या बाजूला पडतात.
(पुरुष सहका-यांच्या तुलनेमध्ये)

३३. एक व्यक्ती म्हणून करिअर करणे ही स्त्रीची गरज आहे.

३४. कुटुंबाचे विरोधात जाऊन एखाद्या स्त्रीने राजकारणात प्रवेश केला तर ते तिला जास्त कठीण जाते.

३५. सर्वसाधारणपणे मतदार संघ राखीव पडला तर अगोदर निवडून आलेल्या उमेदवाराची पत्नी किंवा घरातील तत्सम व्यक्तींनाच जास्त संधी मिळते.

३६. मुळातच पक्ष कार्यकर्ती असलेली स्त्री व राजकीय बाहुली स्त्री यांचे परस्परांशी फारसे सख्य नसते.

३७. महिला उमेदवारांनी फक्त महिलांच्यासाठी राखीव मतदार संघातूनच निवडणूक लढवावी.

३८. पुरुष नगरसेवकांच्या तुलनेत स्त्री नगरसेवक आपला पुरेसा वेळ नगरसेवक म्हणून काम करताना देऊ शकत नाही.

३९. एखादा धाडसी निर्णय घेताना स्त्री नगरसेवक पुरुष नगरसेवकांपेक्षा कमी पडतात

४०. निवडणूक प्रचाराची मोहीम कुणी सांभाळली

४१. नगरसेवक म्हणून निवडून आल्यावर सामाजिक दर्जात पडलेला फरक

४२. राजकारणात टिकून राहण्यासाठी वरदस्ताची गरज असते काय ?